

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Józef Frąckowiak

w sprawie z powództwa Regionalnego Funduszu Gospodarczego S.A.

w C.

przeciwko AK – Partner Andrzej K. sp. j. w N.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 16 września 2010 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Apelacyjny

postanowieniem z dnia 9 marca 2010 r.,

„1. Czy wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy w postaci orzeczenia sądowego z powodu wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego egzekwowanie zobowiązania przez pozwanego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.) korzysta z rozszerzonej prawomocności materialnej wobec osoby, która w toku sprawy o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nabyła uprawnienie objęte tym tytułem ale nie weszła do sprawy w miejsce pozwanego – zbywcy (art. 192 pkt 3 k.p.c.), a uzyskała przed uprawomocnieniem się wyroku klauzulę wykonalności na swoją rzecz (art. 788 § 1 k.p.c.)?;

w razie negatywnej odpowiedzi:

2. Czy dłużnik, w powództwie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, skierowanym przeciwko nabywcy wierzytelności, powołując się na wyrok wydany w warunkach opisanych w pkt 1, może kwestionować przejście obowiązku w rozumieniu art. 840 pkt 1 k.p.c.?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Regionalny Fundusz Gospodarczy S.A. w C. w powództwie skierowanym przeciwko AK-Partner Andrzej K. sp. j. w N. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest nakaz zapłaty wystawiony przez Sąd Rejonowy w dniu 30 listopada 1999 r., sygn. akt VI Ng 2965/99, wydany przeciwko jego poprzednikowi prawnemu – Hucie C. S.A. w C., zaopatrzone postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 17 listopada 2008 r. w klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej, jako nabywcy wierzytelności, której dotyczy nakaz zapłaty. Powód powołał się na podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności przewidziane w art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Wierzytelność, której dotyczy wymieniony nakaz zapłaty, pozwana nabyła od APR Krzysztof R. sp.j. w K., będącej kolejnym nabywcą tej wierzytelności. Nabycie wierzytelności przez pozwaną nastąpiło w dniu 11 lipca 2008 r., w toku sprawy wytoczonej przez Hutę C. S.A. w C. przeciwko ostatnio wymienionej Spółce o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest nakaz zapłaty Sądu Rejonowego z dnia 30 listopada 1999 r., sygn. akt VI Ng 2965/99, któremu postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 15 lipca 2004 r. nadana została klauzula wykonalności na rzecz tej spółki. Pozwana nie wstąpiła do postępowania w tej sprawie. Zakończyło się ono wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 października 2009 r., oddalającym apelację od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2008 r., którym powództwo zostało uwzględnione. Podstawą tego rozstrzygnięcia było ustalenie, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie w postaci ziszczenia się warunku rozwiązującego przewidzianego w umowach przelewu wierzytelności, skutkującego jej powrót do pierwotnego wierzyciela (Polskiej Grupy Energetycznej S.A.) i APR Krzysztof R. sp.j. w K. nie jest uprawniona do jej egzekwowania (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy odrzucił pozew. Sąd ten, z powołaniem się na art. 192 pkt 3 w związku z art. 365 i art. 366 k.p.c. uznał, że wyrok Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2008 r. korzysta z

rozszerzonej prawomocności materialnej, która obejmuje pozwaną i w tej sytuacji ma miejsce prawomocne osądzenie sprawy (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przy rozpoznawaniu zażalenia powoda na wymienione wyżej postanowienie Sąd Apelacyjny powziął wątpliwości, które ujął w przytoczonych w sentencji zagadnieniach prawnych i na podstawie art. 390 § 1 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. zagadnienia te przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Rozstrzygnięcie zagadnienia objętego pierwszym pytaniem postawionym Sądowi Najwyższemu nie ma znaczenia dla wyniku sprawy, w której pytanie to zostało zadane. Dotyczy ono mianowicie tego, czy prawomocny wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz zbywcy prawa (zbywcy wierzytelności) objętego tym tytułem egzekucyjnym, korzysta z rozszerzonej prawomocności, obejmującej nabywcę prawa (nabywcę wierzytelności). Odpowiedź na to pytanie nie jest jednakże potrzebna dla rozstrzygnięcia sprawy o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym wprawdzie jest ten sam tytuł egzekucyjny, ale zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz nabywcy prawa (nabywcy wierzytelności) objętego tym tytułem egzekucyjnym. Stosownie do art. 776 zd. drugie k.p.c. tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz określonej osoby jest innym tytułem wykonawczym niż tytuł wykonawczy, którym jest ten sam tytuł egzekucyjny, ale zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz innej osoby. Przyjęcie, że pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest nakaz zapłaty Sądu Rejonowego z dnia 30 listopada 1999 r., sygn. akt VI Ng 2965/99, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz APR Krzysztof R. sp.j. w K., odnosi skutek w stosunku do pozwanej, mogłoby jedynie świadczyć o prawomocnym osądzeniu w stosunku do pozwanej sprawy o pozbawienie wykonalności tego tytułu wykonawczego, a nie tytułu wykonawczego, którym jest ten sam nakaz zapłaty, ale zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej. Rozszerzona prawomocność materialna wyroku jest kategorią w sferze podmiotowej (obejmuje

inne osoby niż strony sporu rozstrzygniętego prawomocnym wyrokiem – zob. art. 435 § 1, art. 452 i art. 458 k.p.c., art. 254 § 1 i 4 oraz art. 427 § 1 i 4 k.s.h., art. 42 § Prawa spółdzielczego). Dla dopuszczalności postępowania w innej sprawie (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.) ma znaczenie, tak jak „zwykła” prawomocność materialna (art. 366 k.p.c.), tylko gdy przedmiot postępowania w tej sprawie jest taki sam jak przedmiot objęty prawomocnym wyrokiem.

Pomijając kwestię przedmiotowej tożsamości toczącego się postępowania i prawomocnego wyroku należy zauważyć, że konsekwencją przyjęcia rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2008 r., obejmującej pozwaną, skutkowałoby – tak jak uczynił to Sąd Okręgowy w B. – odrzuceniem pozwu w sprawie, w której zagadnienia prawne przedstawione zostały do rozstrzygnięcia (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). W tej sytuacji jedyną drogą obrony powoda przed egzekucją wszczętą przeciwko niemu przez pozwaną na podstawie tytułu wykonalności, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności na jej rzecz, byłoby żądanie umorzenia postępowania egzekucyjnego wobec pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności wymienionym wyrokiem (art. 825 pkt 2 k.p.c.). Według sentencji tego wyroku nie pozbawia on jednakże wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej. Trafnie w uzasadnieniu postanowienia, którym przedstawione zostały Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne, Sąd Apelacyjny przywołał utrwalony w orzecznictwie pogląd co do możliwości badania zakresu powagi rzeczy osądzonej na podstawie uzasadnienia wyroku, jeżeli nie wynika ona z jego sentencji. Możliwość taką ma jednakże tylko sąd. Komornik, który nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym (art. 804 k.p.c.), nie jest też uprawniony do badania na podstawie uzasadnienia wyroku pozbawiającego tytuł wykonawczy wykonalności ani na żadnej innej podstawie, czy wyrok korzysta z rozszerzonej prawomocności obejmującej inną osobę niż wymieniona w klauzuli wykonalności i stwierdzenia, że pozbawienie wykonalności orzeczone tym wyrokiem obejmuje tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności na rzecz innej osoby.

Jeżeli powód kwestionuje przejście na pozwanego prawa (wierzytelności), którego dotyczy tytuł egzekucyjny, bądź powołuje się na zdarzenie zasądzone po powstaniu tytułu egzekucyjnego, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, właściwą drogą obrony jest obrona przed nadaniem przeciwko niemu klauzuli wykonalności (art. 788 k.p.c.) i podniesienie odpowiednich zarzutów w tym postępowaniu. W razie nieskorzystania z tej drogi pozostaje wytoczenie powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Prawomocny wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz zbywcy prawa (wierzytelności) jest dokumentem urzędowym stwierdzającym zaistnienie okoliczności, których następstwem stało się wydanie tego wyroku. Jeżeli strona przeciwna nie udowodni ich nieprawdziwości (art. 252 k.p.c.), wyrok ten jest wystarczającą podstawą do przyjęcia ich za udowodnione w sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej jako nabywcy prawa (wierzytelności).

2. Zagadnienie objętego drugim pytaniem postawionym Sądowi Najwyższemu nie jest zagadnieniem mogącym budzić poważne wątpliwości, wymagającym rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Zdarzeniem, która daje podstawę do nadania klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy uprawnienia objętego tytułem egzekucyjnym, jest ważne nabycie przez niego tego uprawnienia (art. 788 k.p.c.). Jeżeli zdarzenie takie stało się podstawą nadania klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy, a dłużnik przeczy temu zdarzeniu, z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. wynika wprost, że może on w drodze powództwa żądać pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. O znaczeniu dla tego postępowania prawomocnego wyroku pozbawiającego wykonalności tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz zbywcy prawa, powiedziano wyżej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy postanowił odmówić podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).

